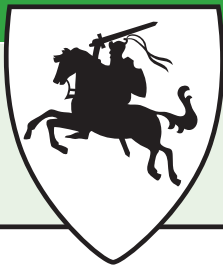

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Paskutinis pakinktininkas iš Suvalkijos

Kazimiero Linkevičiaus nuotr.

Marijampolės r. sav. Liudvinavo miestelyje gyvenantis Vincas BURČIKAS praėjusios vasaros pabaigoje atšventė 90 metų sukaktį. „Aparatą“ (suprask, širdį) iš pagrindų teko remontuoti, bet sudėti rankų šviesaus proto senolis vis dar nenori, toliau per dienas knebinėjasi prie darbo, kuriam atidavė visą širdį. Šmaikštumu ir išmintimi spinduliuojantis šviesuolis apgailestauja, kad su juo pasibaigs senoji arklių pakinktų meistrystės mokykla. Anot jo, neįmanoma ta mokykla be meilės gimtinei, darbui, arkliui, žmonėms ir tradicijoms.

- Jūsų dirbtuvės stalas nu-krautas įrankių. Vis dar dirbate? Kam perleidote savo patirtį?

- Niekam. Niekas neišmokinau, niekas nenorėjo. Anksčiau arklių pakinktų siuvėjų pažinojau apie 20, šiandien nė vieno. Niekam pakinktų nebereikia, arkliai pasibaigė. Negalėčiau sakyti, kad mane pamiršo. Iš Kražių vienas buvo atvažiavęs, pirkto. Kunigas iš Šilalės skambino, norintis šventinius „šorus“ (plėškes) įsigyti. Yra kas skelbiasi moką pakinktus siūti, bet kai reikia, pas mane siūnčia. Pasijuvo dar vieną kitą ar šuniui diržą. Šitas darbas yra rankų darbas, ne mašinų. Mano tėtė mokėjo pakinktus siūti, bet tuo neužsiėmė, žemę dirbo. Pamokė, o toliau gyvenimas mokino. Amatas išgelbėjo mane nuo kariuomenės. Neteko savo rankose turėti šautuvo, mašinos vairo. Kam man jų reik, jei arklius turėjau. Kai tik atneša šaukimą į kariuomenę, aš tuoj į kontorą. Jaučiuosi kaip visą gyvenimą prie tėvo išbuvęs. (Juokiasi.) 1939 metais, baigęs pradinę mokyklą, kai pradėjau čiupinėti, taip iki šiol tas pačias pareigas einu 73 metus. Ne taip mano jaunystėje gyvenome. Paskutinėje klasėje žiemą praleidau 80 dienų. Tėvui reikėjo padėti, žiemą į girią važiuoti. Nebuvo mados 13-mečiui dykinėti. Tokio amžiaus jau arti mokėjau, akėti. Jeigu tėvai nedirba, ir vaikai nedirba.

- Sakot, viskas priklauso nuo tėvų. Nuo tėvų, vadinasi, nuo šeimos. Požiūris į šeimą jau keičiasi. Kai kuriose šalyse leidžiama kurti šeimas vyrui su vyru, moteriai su moterimi, net vaikų įsivaikinti. Ar tai normalu?

- Verčiau neklauskit. Sakydavo, kad žmonės kilę iš laukinių, matyt, tokiais ir vėl nori virsti. Koks normalumas vyrui su vyru arba moteriai su moterimi šeimą kurti? Tik prie laukinių toks gyvenimas veda. O kur girdėta, kad 13 metų vaikai jau porom būtų, vaikus gimdytų? Argi nematome, kas miestelyje dedasi. Mano jaunystėje 13 metų mergaitę motina už rankos į bažnyčią vesdavosi, o dabar tokio amžiaus vaikai jau nori gyventi kaip suaugę. Jokių darbų iki tokio amžiaus neturėję, jie geria, rūko. Niekas nebeatitinka su mūsų laiku. Mano augimu saulei leidžiantis vaikai turėjo būti namuose. Ar sveti-
miems, ar saviems vaikams, būda-

vo priežiūra. Kas anksčiau yra matę moterį rūkančią? Teisinasi, tai svoris auga, tai nervai. Anksčiau svorį numesdavo per darbymetę, ne nuo pypkės.

- Bet ir normaliose šeimose visko pasitaiko. Ar anksčiau žmonės taip lengvai skirdavosi?

- Neteko girdėti, kad kas nors Smetonos laikais būtų skyręsis. Blogai žmonės gyveno, trūko visko. Nesutardavo, jeigu žentas ar marti seniams nepatikdavo, bet jie kentėjo. Prieš Dievą prisiekę, taikėsi vieni prie kitų. Dabar subėga kaip katinai, o už mėnesio ar dviejų skiriasi. Sekmadienį namuose likdavo tik vienas, o kiti į bažnyčią eidavo. Senukai pėsti 10 kilometrų kulniuodavo. Kiek dabar tokių, į bažnyčią einančių? Uždaro mokyklas, uždarys ir bažnyčias. Vienos tik senukės sekmadieniais bažnyčioje matyti. Eina šliūbo jau visko ragavę, tik persižegnoti nemoka. Mano močiutė pasakojo savo būsimą vyrą pamačiusi tik prieš šliūbą. Tą dieną, kai kavalierius pirštis prisistatė, ji linus mynė. Motina su būsimu žentu pakalbėjo, sutartą dieną su sūnum nuvažiavo peržiūrų. Grįžusi dukterį nuramino, kad gyventi bus galima. Poterių - vėl motina su jaunikiu, nes dukteriai lauko darbus dirbti reikėjo. Kai turėjo važiuoti į bažnyčią, motina dukterį pamokino eiti prie vyro, kuris rankšluosčiu bus apsijuosęs, nesumaišysianti. Kas tada klausė merginos? Ir gyveno, ir tiko.

- Ką Lietuvai reiškė arklys?

- Mano laikais arkliai būdavo labai gerbiami. Iš jo arklio apie žmogų spręsdavo. Arklys visa Lietuvos jėga buvo, visas turtas. Žmonės sakydavo: be arklio šventė, be karvės pasninkas, o be kiaulės gavėnia. Taip ir buvo, be arklio nebuvo darbo. Nėra darbo, nėra mėsos nei duonos. Dabar arklius išpjovėme, išvežėme italams. Ūkininkai nieko su arkliais nedirba, nemoka arti, arklio pakinkyti. Yra čia netoliese vienas veislinis arklių ūkis, bet nieko su arkliais nedirba, tik gano, kaip karves. Nebereikia jiems pakinktų. Anksčiau žmonės suvažiuodavo į arklių varžybas. Vyksta lenktynės, visi su pieštukais, rašosi į knygutes, nugalėjusius sveikina. Tikrai būdavo įdomu. Dabar, matau, vaikščioja žmonės per varžybas, ir niekam neįdomu, ar tu jodinėjai, ar šokinėjai.

- Arklius išvežė į užsienį, ten juos suvalgė. Ir jaunimas paskui arklius išdundėjo... Gal ir jie prapuls?

- Visko gali būti. Jeigu būtų sena tvarka, darbų būtų ligi valiai, niekas nevažiuotų. Ką jiems čia veikti? Užtektų to užmokesčio, jeigu būtų darbo, jaunimas pagarbos savo papročiams būtų mokintas. Kas Smetonos laikais važiavo dykinėti į Palangą? Palanga buvo rugių laukas, šienapiūtė ir prakaitas per akis. Tokia dabar mada, kaip nevažiuosi. Važiuoja net ir tie, kurie pinigų neturi, skolinasi, o paskui atidavinėja. Nevažiuosi, apjuoks, kad niekur nebuvai.

- Sovietmečiu neišleisdavo iš savo dirbtuvių nė vienų

plėškių, prie jų nepritvirtinęs trispalvio kaspinėlio virš arklio uodegos. Ką jums tai reiškė?

- Sakydavau, kad tai šviesoforas. (Juokiasi.) Kai atgavome nepriklausomybę, daug kas ėmė šaipytis, esą arkliui ant uodegos trispalvę riša. Visko būdavo, ir perspėdavo. Išsisukdavau nieko nežinąs, pakinktai ne mano, tėvų. Taip radau, taip važiuoju. Kai trispalvė pajuosdavo nuo arklio prakaito, išplaudavau ir toliau važiuodavau. Tokia buvo tada idėja. Daug mano siūtų pakinktų išsiskaidė po Lietuvą. Aš juos atpirkdavau, suremontuodavau, papuošdavau senomis sagtelėmis, varpeliais ir vėl į gyvenimą paleisdavau. Prie pakinktų pridėdavau botagą, prie botago - spalvotą varlytę.

- Ar laukiate euro? Ar nebaugu, kad nemokėsime tvar-kytis su svetimais pinigais?

- Mes, seniai, prie to pripratę. Ne kitaip buvo rusams užėjus. Prisiėjo litus numesti. Po rusų atėjo vokiečiai ir įvedė markę. Vokiečiai pabėgo, markes teko numesti. Červoncus irgi reikėjo numesti. Man skaudžiausiai kainavo červoncai. Turėjau tuomet pakinktų prisisiuvęs, tėvas sakė parduok, pinigų reikia. Nuvažiavom į Kalvariją apsipirkti su červoncų sauja, o ten niekas jų nebeėmė. Paskui atėjo rublis. Kaip atėjo, taip išėjo. Aišku, kad visada turėjome nuostolių. Paprastam žmogui be nuostolių neišeina. Niekas nežinodavo, kada pinigai keisis. Dabar bent žinome, kad euras bus. Anksčiau pinigų keitimasis ne toks skausmingas buvo, viską savo turėjom. Duona savo, mėsa

savo, sviestas, pienas savo. Pirkdavom daugiausia žibalą, degtukus, druską, dar silkę. Teko ir prie euro priprasti, juk lietuvius įpratintas priprasti. Kaip tas arklys, kantrus. Atėmė ūkius iš žmonių, išvežė, turėjo priprasti. Su litu būtų ramiau, o euras svetimas. Mes, seniai, to euro net neįskaitysimė.

- Daug kas kelia nuotaiką, esą gyvenimas Lietuvoje gerėja. Ar Lietuva į teisingą pusę suka?

- Kaip pamatuoti tą gerumą gyventi? Šitie laikai geresni tuo, kad galima dykiems valkiotis ir pragyventi. Girtuokliauti per dienas ir mašinomis važinėti. Dirbti žmonės nebeneri. Anksčiau valsčiuje buvo viršaitis ir sekretorius, o kiek dabar ponijų sėdi? Žydas 140 hektarų ūkį turėjo ir be jokių buhalterijų apsieidavo. Knygutė kišenėje, viską užrašydavo. Jeigu žmogus pritrūko pinigų, pasiskolino, gavo vekselį. Tiek popierių nebuvo kaip dabar. Dabar valdininkas ant valdininko. Kas jiems daugiau dirbti, jei ne rašyti. Nesakau, kad anais laikais nereikėjo mokintų. Bagočių vaikai mokinosi, vienas kitas užsispyrėlis iš paprastų, bet daugiausia gyvenimui ruošė tėvai. Jeigu tėvas račius, vaikus mokino savo amato. Mano krašte vienas septynis sūnus turėjo, visi buvo išmokinti ratus dirbti. Kalvis savo vaikus kalviais mokino. Niekas dabar nebereikia, užtat niekas amatų nebemoka. Taip jie ir dings. Mano sūnus apie pakinktus taip pat nieko neišmano, savo amatą turi. Kai manęs neliks, žadėjo muziejų įkurti. Bent tiek.

Kalbino Dalia BYČIENĖ

Ar terorizmas labai toli nuo mūsų?

Sprogdinimais Volggrade pasitinkamos vasarį Rusijoje vyksiančios Sočio žiemos olimpinės žaidynės. Ar nuo teroristų nenukentės pasaulio sportininkai? Ar mūsų atstovai pirmą kartą istorijoje nesusidurs su mirtį nešančiais išpuoliais? Lietuva, kaip NATO narė, dalyvauja svetimuose karuose daugybėje musulmoniškų valstybių. Vien dėl to kyla klausimas, ar terorizmas tikrai labai toli nuo mūsų šalies? Iš anksto galime ir nesusižinti, nes VSD atsisako užsiimti antiteroristine žvalgyba Lietuvoje. Turi daug darbo sekti savus piliečius...

*Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JU-
DĖJIMO apskritjo stalo diskutavo Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, pirmasis Lietuvos krašto apsaugos ministras Audrius BUTKEVIČIUS, Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, buvęs VSD generalinis direktorius Mečys LAURINKUS ir Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Artūras PAULAUŠKAS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.*

G.JAKAVONIS: Kas yra terorizmas, ar galima sakyti, kad terorizmas yra tam tikra trečiojo pasaulinio karo forma, nes visi politiniai, religiniai konfliktai sprendžiami būtent teroristiniais aktais.

M.LAURINKUS: Šį tą apie terorizmą pradėjome išmanyti po 2001 metų rugsėjo 11-osios. Iki tol apie tai nutuokėme iš bendro išsilavinimo, o kai terorizmas tapo visuotine, pasauline problema, žmonės susidomėjo, pradėjo gilintis į šią reiškinį.

Europoje tradiciškai ekstremistinių grupuočių išpuoliais siekiama politinių tikslų, tai yra žinomi dalykai. Tačiau norint tą reiškinį kaip nors perprasti ir sėkmingai bandyti su juo kovoti reikia naudoti siaurąjį šio žodžio prasmę. O ji labai paprasta - tai smurto taikymas ekstremistinėse grupuotėse, kurios siekia įvairių tikslų, dažniausiai kultinių, atkreipti arba visuomenės dėmesį, arba kokias nors kitais variantais, pavyzdžiui, išlaisvinti kalinius, užgrobti lėktuvus ir t.t. Bet visada yra siekiama kokio nors tikslo ir yra įvardijama, kas tai daro.

Pasauliui tai žinomi dalykai, Lietuvai - naujesni, į mūsų gyvenimą ateinantys kartu su mūsų integracija į Europos Sąjungą. Bet europinio terorizmo, ekstremistinių grupuočių pavojaus Lietuvoje nėra. Pvz., baskų ekstremistinės grupuotės, kurios naudoja smurtą ir tam tikrą taktiką daugelį metų, nuo mūsų per toli ir niekada mums nebuvo aktualios. Airijos išlaisvinimo armija taip pat, galima sakyti, niekada neturėjo sąlyčio taškų, neskaitant pastarųjų metų kai kurių operacijų.

Šiaip Europoje vyraujantis terorizmas, ekstremistinis karas, grupuočių reikalavimai, išpuoliai mūsų iš esmės karai ir nelietė. Tai pasidarė aktuاليا, kai tapome NATO nariais. Ta grėsmė ir dabar egzistuoja, ji kyla iš „Al Qaeda“, kuri yra skėtinė organizacija ir viename pasaulyje turi platų tinklą. Jos veikla nukreipta konkrečiai

prieš Jungtines Amerikos Valstijas, prieš Izraelį ir sąjungininkus. Ji nėra nukreipta prieš Vakarų pasaulį, bet jų tikslas labai konkretus - Jungtines Amerikos Valstijas ir sąjungininkus ištumti iš Persų įlankos regiono, ten įkurti kalifa-tą. Tikslas labai aiškus - ir politinis, ir religinis. Jo siekiama daugelį metų ir labai aršiomis priemonėmis.

Terorizmas tarp Europos Sąjungos žvalgybos prioritetų įrašytas antru punktu, tam skiriami ir europiniai pinigai, ir pinigai NATO valstybėse.

Dabar kelia nuostabą tai, kad Lietuvoje VSD pradėjo kryptis koordinavimo, nors žvalgybos institucija, kuri turi savo užsienio žvalgybą, iš esmės visada yra koordinuojanti. Ji privalo būti koordinuojanti tiek informacijos keitimosi su kitomis valstybėmis prasme, tiek viduje tarp institucijų, numatant net vadinamąsias konkrečias reagavimo grupes. Nebūtina jos turi būti VSD, jos gali būti kitur, bet būtinas koordinavimas.

VSD JUK NE UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ, JIE NEGALI ATSIŠAKYTI, JEI VALSTYBĖ NURODO

Mečys LAURINKUS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, buvęs VSD generalinis direktorius

G.JAKAVONIS: Kas yra terorizmas ir kur jo užuomazgos?

A.BUTKEVIČIUS: Pavyzdžiui, prie šito stalo sėdime visi trys, kurie 1990 metais, bent jau Mečys ir aš, pagal „bojavikų“ kūrimo terminologiją buvome tiesiai įvardyti kaip neteisėjų karinių formuočių kūrėjai, vadinasi, teroristai. Artūriui Paulauskui, kiek suprantu, jeigu mums būtų nepasisekė, irgi būtų grėsusi aukščiausia bausmė arba 25 metai.

Sena kinų patarlė sako: jeigu tu laimėjai - tu karalius, jei pralaimėjai - tu banditas. Mes būtume pakliuvę į panašią kategoriją, nors tiesiogiai jokių civilių žmonių sprogdinimais neužišimėme. Daugeliu atveju reikia suvokti, kad terorizmo sąvoka spekuliuojama ir ne visais atvejais galima kalbėti apie tokį išgrynintą terorizmo variantą.

Noriu atkreipti dėmesį į Kaukazo situaciją. Viena vertus, mums

dabar pateikiamas vaizdas, formuojama pozicija, kad Kaukaze kovoja tam tikros islamiščių grupuotės, yra Doku Umarovas, kuris yra Kaukazo emyrato kūrėjas, kad iš esmės tai yra islamistų konfliktas su baltu žmogumi.

Jeigu pažvelgtume į D.Umarovo biografiją, sužinotume, kad po antro Čečėnijos karo patys Rusijos vadovai jį gydė Nalčike po sužeidimo į skruostikaulį. Darau prielaidą, kad kai kam gali būti naudinga Kaukazo tautos nacionalinį išsivaduojamąjį judėjimą paversti aiškiai kvalifikuojama islamo teroristų ir žmogžudžių kova su tvarkos kūrėjais, šiuo atveju - V.Putino administracija. Taigi visos šitos kalbos apie konkretų Kaukazo terorizmą jau turi mažų mažiausiai ideologinį atspalvį, kuris jas atitinkamai ir kvalifikuoja.

Kalbėdamas apie terorizmą ir Lietuvą dažnai mėgstu pateikti pavyzdį apie priešais Krašto apsaugos ministeriją stovintį paminklą generolui J.Zemaičiui, kuris iki 1990 metų buvo kvalifikuojamas kaip teroristas ir banditas, bet vos tik pasikeitė politinė konjunkтура, pasikeitė ir vertinimas.

Imkime kitus pavyzdžius: 1946 metai, viešbučio „King David“ sprogdinimas Palestinoje, Jeruzalėje, už to stovi ne kas kitas kaip Izraelio valstybės kūrėjas premjeras M.Beginas. Sprogdinant šį viešbutį žuvo 90 žmonių, apie 80 sužeista, sprogdinta ne kas nors, o anglų administracijos veikėjai, tai yra Didžiosios Britanijos piliečiai. Nepaisant to, valstybė įsikuria ir visi pradeda spausiti M.Beginui rankas, jis įeina į politinį elitą, J.Arafatui skiriama Nobelio premija, nors tai yra pats klasiškiausias teroristas.

Pasakysiu trumpai: yra milžiniškas skaičius namų, paženklintų lentomis, kuriose puikuojasi teroristų veidai. Turiu omeny esurus ir kitus 19-ojo šimtmečio kovotojus su carizmu, daugybę gatvių yra pavadinta vardais teroristinių veikėjų, kurie sprogdino generalgubernatorius, prokurorus, žandarmerijos veikėjus.

Taigi vertinimas šiuo atveju yra komplikuoatas, nes įsikūta politika. Tik tada, kai bus nustatyti vienodi visiems standartai ir kai bus aišku, kokia veikla bet kokių atveju privalo būti kvalifikuojama kaip nusikaltimas ar kaip terorizmas, galėsime organizuoti vieningą frontą ir imtis spresti šią problemą tiek europiniu, tiek pasauliniu mastu. Tol, kol bus erdvė spekuliacijai, kol bus galimybė išnaudoti teroristinį aktą kaip tam tikrų po jo sekančių politinių

žingsnių įvedimo mechanizmą, kol bus galimybės žaisti dvejojais standartais ir naudoti terorizmą kaip baubą, tol turėsime šią problemą.

Pavyzdžiui, Rugsėjo 11-osios įvykiai. Po jų seka du įdomūs veiksmai: patriotinio akto įvedimas, tai yra masė teisinių dokumentų, įvairiais būdais ribojančių Jungtinių Amerikos Valstijų piliečių teises, ir kariniai veiksmai tiek Afganistane, tiek Irake. Ir mes turime naują pasaulio Ameriką.

G.JAKAVONIS: Kaip tai gali atsiliepti Lietuvai ir kas Lietuvoje tai turėtų koordinuoti?

M.LAURINKUS: Norint kažką nuveikti ir kažką ištirti, reikia nuo daug ko atsiriboti. Kai pradėjome bendradarbiauti su NATO, Europos Sąjungos valstybių struktūromis, terorizmo sąvoka buvo labai konkreti. Neįmanoma bendradarbiauti abstrakčiai, yra konkrečios grupuotės, paprasčiausiai yra „Al Qaeda“, kitos, apie kiekvieną iš jų yra dar 10 grupuočių. Viskas turi būti labai konkretu, kitaip bendradarbiauti neįmanoma.

Dabar dėl Kaukazo. Kaukaze yra dvi problemos: viena - nacionalinis išsivaduojamasis judėjimas, Kaukazo federacijos idėja, ir visas Šiaurės Kaukazas tam sutelktas; antra - Kaukazo emyrato kūrimas, kuris turi religinį atspalvį. Iš čia ateina ekstremistinės islamo fundamentalistinės grupės, kurios imasi teroristinių veiksmų, jos atėina iš Saudo Arabijos ir jos kovoja prieš tradicines Šiaurės Kaukazo islamo grupes, kurios irgi yra tam tikros grupės, religiją, kuri, jų manymu, yra nešvari, netvirta ir pasiduodanti Rusijos įtakai. Taigi čia yra dar vidinis karas, bet iš esmės tikslas yra viso Kaukazo islamizacija ir Kaukazo emyrato sukūrimas.

G.JAKAVONIS: Sakoma, kad grėsmė nedidelė. Bet jeigu visi kratosi tos atsakomybės ir niekas neveikia, gal paprasčiausiai informacijos neturi? Nesuprantu, kaip VSD gali nekoordinuoti kovos su terorizmu veiksmų. Kaip žvalgybos struktūra gali atsisakyti? Kas kitose valstybėse atlieka šiuos veiksmus?

A.BUTKEVIČIUS: Visur tai yra žvalgybos institucijos kompetencijos reikalas, ji turi būti koordinuojanti struktūra, kitos kalbos nėra. Tai turi būti civilinė žvalgybos struktūra, ne karinė žvalgyba, nes tai yra informacijos keitimosi dalykai ir t.t.

Grįžkime prie grėsmių Lietuvai klausimo. Manau, kad Lietuva yra aktyvi tarptautinių procesų dalyvė ir aktyvi saugumo politikos sferos, kurioje veikia saugumo politikos mechanizmai, dalyvė. Taigi esant tokiame energingam dalyvavimui, negalima manyti, jog nebūsi atamenuojamas. Man atrodo, kad net prielaida, jog mes esame reliatyviai saugūs, kad čia nieko neįvyktų ir kad terorizmas - tai būtinai bar-

neišnaudoja, o atveria erdvę iš tikrųjų realiam didelės grėsmės mechanizmui.

G.JAKAVONIS: Kaip gali atsiliepti Lietuvai pastarieji sprogdinimai Volggrade? Juk esame Aljanso nariai.

A.PAULAUŠKAS: Mes iš tikrųjų stebime tuos įvykius, ir ne tik Volggrade. Bet mūsų visos institucijos, VSD ir kitos, kurios nuolat teikia informaciją, teigia, kad grėsmė yra nedidelė, visiškai maža. Taigi į tai atsižvelgdami, mes galime sakyti, kad šiandien kokių patingų grėsmių, terorizmo pavojų mūsų visuomenėje kaip ir nėra konstatuota.

Po Rugsėjo 11-osios Lietuvoje taip pat buvo parengta ir patvirtinta kovos prieš terorizmą programa, saugumo stiprinimo programa ir buvo sukurti įvairūs instituciniai koordinaciniai mechanizmai, tokie kaip tarpžinybinė koordinacinė komisija prieš terorizmą, kuri turėjo prižiūrėti programos prieš terorizmą priemonių įgyvendinimą. Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme atsirado nuostatos, kad VSD koordinuoja kovą su terorizmu, o VSD direktorius yra minėtos tarpžinybinės komisijos pirmininkas.

Atrodo, yra mechanizmai, yra programa, bet nuo 2011 metų programa iš esmės nėra įgyvendinama, kitaip sakant, nėra patvirtintas joks priemonių įgyvendinimo planas.

G.JAKAVONIS: Sakoma, kad grėsmė nedidelė. Bet jeigu visi kratosi tos atsakomybės ir niekas neveikia, gal paprasčiausiai informacijos neturi? Nesuprantu, kaip VSD gali nekoordinuoti kovos su terorizmu veiksmų. Kaip žvalgybos struktūra gali atsisakyti? Kas kitose valstybėse atlieka šiuos veiksmus?

A.BUTKEVIČIUS: Visur tai yra žvalgybos institucijos kompetencijos reikalas, ji turi būti koordinuojanti struktūra, kitos kalbos nėra. Tai turi būti civilinė žvalgybos struktūra, ne karinė žvalgyba, nes tai yra informacijos keitimosi dalykai ir t.t.

Grįžkime prie grėsmių Lietuvai klausimo. Manau, kad Lietuva yra aktyvi tarptautinių procesų dalyvė ir aktyvi saugumo politikos sferos, kurioje veikia saugumo politikos mechanizmai, dalyvė. Taigi esant tokiame energingam dalyvavimui, negalima manyti, jog nebūsi atamenuojamas. Man atrodo, kad net prielaida, jog mes esame reliatyviai saugūs, kad čia nieko neįvyktų ir kad terorizmas - tai būtinai bar-

dotas vahabitas ir nieko daugiau, yra absoliučiai klaidinga.

Terorizmas visada yra labai politiškas, labai strategiškąs, nes naudojamos ribotos priemonės, todėl jos nesprogdinamos bet kur, vidury lauko. Kad ir sprogimai Volggrade. Iš esmės tai ne Volggradas, tai Stalingradas. Eikim toliau - tai ne Stalingradas, tai Caricynas, eikim dar toliau - tai yra Saranči, senoji ordos sostinė arba Geltonoji sala. Žmonės, su kuriais aš bendrauju Kaukaze ir kurie suvokia savo erdvę, gyvybinę čerkesų erdvę, suprantą, kad tai yra jų miestas, kad tai yra okupuotos teritorijos. Viskas priklauso nuo mąstymo lygio.

Bet kuris teroristas labai stipriai psichologizuoja savo veiklą, terorizmas ir teroristinė veikla jam suteikia tam tikros prasmės gyvenime - nesvarbu, ar tai tos primitivios aštuoniolika nekaltų mergelių pakliuvus į musulmonų rojų, ar apskritai gyvenimo prasmės klausimas, - bet jam tai yra kažkoks atsakymas. Aš nekalbu apie tą vargšą narkomaną, kuris apjuostas šachidų diržu sprogdinamas per tam tikrą distanciją, kalbu apie žmones, kurie paskiria savo gyvenimą šitai veiklai organizuoti. Tas pats minėtas D.Umarovas nušaliosiomis, supūliavusiomis kojomis, nudėgintu veidu, išmuštu žandikauliu. Tai yra jo gyvenimo suvokimas, jo gyvenimo prasmės klausimas ir kovoti su tokiu žmogumi yra labai sudėtinga.

Taigi kodėl mūsų tarnybos turi daryti prielaidą, kad žmonės, skyrę savo gyvenimą islamo idealams, neims ir neatakuos čia, valstybėje, kuri pakankamai maikoma, kuri labai energingai veikia tame pačiame Afganistane ir kuri yra visiškai nepasirengusi ir neprisidengusi tokios teroristinės atakos atveju.

Atkreipiu dėmesį, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose, kur saugumo infrastruktūrai sukurti skiriamos milijardinės lėšos, yra įmanoma tai atlikti. Lietuva taip pat, mano galva, turi gana daug galimybių būti atakuota, jeigu ir toliau, viena vertus, bus aktyvi, antra vertus, nesiims pakankamai priemonių.

Yra dar vienas aspektas, kurį reikia matyti. Dažnai terorizmu yra maskuojamas visai kitos pusės, trečiosios pusės, politinė veikla, tai yra vadinamoji netiesioginė veiksmų strategija, kai simuliuojamas teroristinis aktas arba perkami žmonės, kurie atlieka užduotį, visiškai nesusijusią su jų tiesioginiais interesais. Taigi atakuoti valstybę, kurį taip energingai reiškiasi ir neturėdama pakankamai jėgų vaidina vieno iš flagmano vaidmenį, man atrodo, yra visiškai realu.

Mūsų visos institucijos, VSD ir kitos, teigia, kad grėsmė yra nedidelė

Artūras PAULAUŠKAS
Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas

M.LAURINKUS: Reikia priminti, kad Kaukazo emyrato idėologai yra ir prieš Rusiją, ir prieš Ameriką, tai yra esmė. Netgi įtraukę yra Didžiąją Britaniją ir, savaime suprantama, Izraelį. Tai sukelia daug ginčų Šiaurės Kaukaze.

Jūs klausėt, ką turi bendro su Lietuva Volggradas. Reikėtų tu-

rėti omeny, kad ten yra dvejoja situacija: ir nacionalinis išsivadavimas, ir religinis fundamentalizmas. Ir jis yra prieš Ameriką, prieš mūsų Aljansą - tai tiesioginė grėsmė. Seniai girdėti pasakymas „tikėtina, netikėtina, maža grėsmė, nedidelė“. Terorizme neįmanoma nieko suskaičiuoti nei tikimybių teorijos metodu, nei niekaip. Todėl, kad jo esmė yra netikėtumas ir, kaip Audrius sakė, darbas su simboliais. Jeigu matys, kad simboliška, padarys, nematys reikalo - nedarys. Grėsmė gali būti bet kada. Todėl, kad mes esame Aljanso nariai.

A.PAULAUŠKAS: Kai kalbėjau, kad kažkas nenori koordinuoti, gali susidaryti vaizdas, kad mes išvis informacijos neturime, kad nesidalijame informacija. Nieko

Apie ką mes kalbame, jei valstybės institucija, skirta kovai su valstybės priešais, įtraukiama į žaidimus, siekiant sunaikinti politinį konkurentą

Audrius BUTKEVIČIUS
Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras, pirmasis Lietuvos krašto apsaugos ministras

panašaus nėra. Yra dirbama, yra dalijamasi, yra kaupiama ta informacija. Galbūt vietos mechanizmai nevisiškai suderinti, bet informacija apie galimus teroristinius aktus, apie tuos, kurie vyksta, žvalgybos operacijos - tos informacijos yra nemažai.

G.JAKAVONIS: Statomi didžiuliai Saugumo departamento rūmai. Jeigu skiriame jiems lėšų, statybos vyksta, vadinasi, saugumas dirba kažkokį darbą. Europos Komisijos duomenimis, Lietuva yra antroje vietoje pagal pokalbiams pasiklausyti išduotus leidimus po Lenkijos. Čekijoje tūkstančiai žmonių yra 10 oficialių leidimų, Didžiojoje Britanijoje 8, Lietuvoje 40. Ar šitiek žmonių reikia sekti?

M.LAURINKUS: Aš suprantu VSD ginčą dėl koordinavimo: paprasčiausiai neduoda pinigų. Jeigu kas nors atsitiks, tu nesugebėsi nieko padaryti - būsi tuščia vieta. Jeigu neturi pinigų, negali organizuoti visų sistemų dalių, ir viskas. Tai VSD iš anksto ir sako. Čia yra didelis dalykas. Ačiū Dievui, kad nieko ir nėra, bet jeigu atsitiktų, tai būtų didžiulė problema.

G.JAKAVONIS: Bet ar būtina išduoti šitiek leidimų? Tai gal kriminalinė žvalgyba ir FNTT, bet liuto dalis tenka VSD...

M.LAURINKAS: Ne, jokių būdu.

A.PAULAUŠKAS: Kiek žinau, prieš metus išsiaiškinta, kad

tie duomenys yra apie telefoninius sujungimus apskritai. Kad ir norint gauti informaciją, kokius kontaktus turėjo vienas ar kitas asmuo. Taigi šitie visi kontaktai ir teismų sankcionuoti pasiklausymo arba įsiterpimo į privatų gyvenimą leidimai atsidūrė vienoje vietoje. Dabar, kai Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas paskelbė viešai duomenis, tas skaičius nėra labai įspūdingas - normalus.

G.JAKAVONIS: VSD yra speciali žvalgybos tarnyba, kuri mane saugo, lėšų lyg ir nėra, o išlenda tokie dalykai, kad žurnalistai bandomi verbuoti. Kaip tas paskutinis atvejis su prezidentės pažima. Ir vėl lieka klausukas...

G.JAKAVONIS: Kaip turėtų dirbti mūsų žvalgyba, VSD, kad terorizmo grėsmės tikrai nebūtų ir kiekvienas užsiimtų savo darbu?

M.LAURINKUS: Manau, kad prevencinė veikla yra vykdoma, vyksta bendradarbiavimas su atitinkamomis Aljanso institucijomis, keitimasis informacija, nors gal ir menkesnis, tebevyksta. Bet valdžia neturėtų daryti netikėtų posūkių ir sukelti abejonių Aljanso nariams, kad kažkas jau nebevyksta. Tai turi būti greitai duota žinia ir atsakymas, kaip viskas yra iš tikrųjų.

Kokia yra kovos su terorizmu specifika Lietuvoje? Esmė yra kartą minėjęs, kad egzistuoja vadinamieji miegantieji agentai, jie gali labai ilgai miegoti, kol juos pakels į kovą. Iš esmės tai tinklas teroristinių grupuočių, kurios organizuoja pinigus tarp valstybių, kanalus ir visa kita. Nebūtina tai turi būti susiję su teroristiniais aktais. Lietuva yra kanalas tarp Skandinavijos, Lenkijos ir Vidurio Europos, čia yra ir tie miegantieji agentai, ir netikros parduotuvės, ir netikri restoranai, ir visa kita. Tai gana sudėtinga sistema, vadinamoji logistika. Lietuvos specifika yra tokia, kad čia nėra sprogimų, bet vyksta didelis agentūrinis darbas.

A.BUTKEVIČIUS: Turėtume teigti ne kad gyvename teisinėje valstybėje, o kad norėtume gyventi teisinėje valstybėje. Ten, kur prezidentė gali atsisakyti duoti parodymus, kalbėti apie teisinės valstybės egzistavimą negalima. Kur dauguma gyventojų nepasitiki teismais, kalbėti apie teisinės valstybės egzistavimą negalima.

Taigi susiduriame su klausimu, kaip tas pats VSD gali efektyviai funkcionuoti, koordinuodamas šias funkcijas, jeigu gyvena ir gyvuoja politizuotoje aplinkoje, jeigu tiek VSD, tiek kitų institucijų sprendimai nėra padiktuoti situacijos logikos, o dažnai padiktuoti vieno ar kito politinio žaidėjo interresų.

Tam, kad koordinuotume, reikalingi keturių lygčių dokumentai. Pirmiausia reikia valstybės antiteroristinės politikos kaip dokumento, toliau - valstybės antiteroristinės strategijos, toliau - valstybės operacinio plano, ketvirta - taktinių sprendimų, leidžiančių iki žemiausiu grandžių. Kol toks dokumentinis pamatas neegzistuos, o bus tik vienos ar kitos institucijos sprendimai, pataikaujant jai kitai gru-putei, kalbėti apie koordinavimą neįmanoma. Taigi manau, kad gudrus vyras iš VSD, suvokdamis šią situaciją, tiesiog stengiasi nepakliūti po tam tikrų pusių. Tai mums visiems naudinga? Atsakymas - ne.

G.JAKAVONIS: Ar kovoje su terorizmu Lietuvos VSD gali bendradarbiauti su Rusijos saugumu - FSB?

A.BUTKEVIČIUS: Aš manau, kad VSD privalo bendradarbiauti ir su FSB, ir net su pačiu vėlniu, jeigu to reikalauja valstybės interesai. Terorizmas yra tokia sritis, kur paprasčiausiai neįmanoma nebendradarbiaujant pasiekti rezultatų, kad ir narkotikų trafiką. Žiūrint, kaip mes suprasim tą bendradarbiavimą - ar mes suprasim kaip savų interesų išdavinimą, ar mes suprasim, kad tam tikrose veiklos srityse koordinavimas turi būti.

G.JAKAVONIS: Ar kovoje su terorizmu Lietuvos VSD gali bendradarbiauti su Rusijos saugumu - FSB?

A.BUTKEVIČIUS: Aš manau, kad VSD privalo bendradarbiauti ir su FSB, ir net su pačiu vėlniu, jeigu to reikalauja valstybės interesai. Terorizmas yra tokia sritis, kur paprasčiausiai neįmanoma nebendradarbiaujant pasiekti rezultatų, kad ir narkotikų trafiką. Žiūrint, kaip mes suprasim tą bendradarbiavimą - ar mes suprasim kaip savų interesų išdavinimą, ar mes suprasim, kad tam tikrose veiklos srityse koordinavimas turi būti.

Parengė Jovita MILAŠIENĖ

neutralizuoti arba sunaikinti politinį konkurentą. Jeigu mes šitaip suvokiame šito žaidimo esmę, tai apie kokį teisinės valstybės veikimą turime kalbėti.

M.LAURINKUS: O dėl koordinavimo - Vakarų valstybėms, mūsų Aljanso narėms visiškai nesvarbu, kuri institucija koordinuos. Tai yra valstybės pasirinkimas, bet turi būti aišku, kuri institucija. Jeigu pasidaro neaišku, antrą dieną užsidaro šliuzas ir informacijos nėra.

G.JAKAVONIS: Kaip turėtų dirbti mūsų žvalgyba, VSD, kad terorizmo grėsmės tikrai nebūtų ir kiekvienas užsiimtų savo darbu?

M.LAURINKUS: Manau, kad prevencinė veikla yra vykdoma, vyksta bendradarbiavimas su atitinkamomis Aljanso institucijomis, keitimasis informacija, nors gal ir menkesnis, tebevyksta. Bet valdžia neturėtų daryti netikėtų posūkių ir sukelti abejonių Aljanso nariams, kad kažkas jau nebevyksta. Tai turi būti greitai duota žinia ir atsakymas, kaip viskas yra iš tikrųjų.

Kokia yra kovos su terorizmu specifika Lietuvoje? Esmė yra kartą minėjęs, kad egzistuoja vadinamieji miegantieji agentai, jie gali labai ilgai miegoti, kol juos pakels į kovą. Iš esmės tai tinklas teroristinių grupuočių, kurios organizuoja pinigus tarp valstybių, kanalus ir visa kita. Nebūtina tai turi būti susiję su teroristiniais aktais. Lietuva yra kanalas tarp Skandinavijos, Lenkijos ir Vidurio Europos, čia yra ir tie miegantieji agentai, ir netikros parduotuvės, ir netikri restoranai, ir visa kita. Tai gana sudėtinga sistema, vadinamoji logistika. Lietuvos specifika yra tokia, kad čia nėra sprogimų, bet vyksta didelis agentūrinis darbas.

A.PAULAUŠKAS: Visais neseniai Baudžiamajame kodekse atsirado verbatimų, rengimų, siuntinių į stovyklas ir pan., būtent tą logistinę veiklą apibrėžiantys straipsniai. Aš pasiūliau žvalgybos įstatyme Valstybės saugumo departamentui suteikti kriminalinę žvalgybos teisę šių veiklų atžvilgiu. Jie kategoriškai atsisakė. Atėjo į komitetą ir pasakė, kad šitų veiklų jiems nereikia.

M.LAURINKUS: Stebina žodis „atsisakė“. VSD juk ne uždaroji akcinė bendrovė, jie negali atsisakyti, jei valstybė nurodo.

A.PAULAUŠKAS: Galbūt aš neteisingai išsireiškiau, tai buvo mano projektas. Jie prieštaravo ir komiteto nariai projektui nepri-tarė.

G.JAKAVONIS: Ar kovoje su terorizmu Lietuvos VSD gali bendradarbiauti su Rusijos saugumu - FSB?

A.BUTKEVIČIUS: Aš manau, kad VSD privalo bendradarbiauti ir su FSB, ir net su pačiu vėlniu, jeigu to reikalauja valstybės interesai. Terorizmas yra tokia sritis, kur paprasčiausiai neįmanoma nebendradarbiaujant pasiekti rezultatų, kad ir narkotikų trafiką. Žiūrint, kaip mes suprasim tą bendradarbiavimą - ar mes suprasim kaip savų interesų išdavinimą, ar mes suprasim, kad tam tikrose veiklos srityse koordinavimas turi būti.

G.JAKAVONIS: Ar kovoje su terorizmu Lietuvos VSD gali bendradarbiauti su Rusijos saugumu - FSB?

A.BUTKEVIČIUS: Aš manau, kad VSD privalo bendradarbiauti ir su FSB, ir net su pačiu vėlniu, jeigu to reikalauja valstybės interesai. Terorizmas yra tokia sritis, kur paprasčiausiai neįmanoma nebendradarbiaujant pasiekti rezultatų, kad ir narkotikų trafiką. Žiūrint, kaip mes suprasim tą bendradarbiavimą - ar mes suprasim kaip savų interesų išdavinimą, ar mes suprasim, kad tam tikrose veiklos srityse koordinavimas turi būti.

Parengė Jovita MILAŠIENĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje www.suzalgiriu.lt

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2013

RAŠYKITE MUMS. NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2013. A.Smetonos g.2, Vilnius LT-01115, arba elektroniniu būdu redakcijos, šios publikos interneto adresu: www.respublikosvertysbes.lt. Tel. (8-57) 21 5435-35

Mieli skaitytojai, kviečiame aktyviai rinkti Lietuvos nacionalinę vertybę - nugalėtojus skelbsime š.m. kovo 28 d.

Dienraštis „Respublika“ kartu su „Zonta International“ ir Vilniaus miesto savivaldybe organizuoja „Respublikos“ nacionalinių vertybių rinkimus. Redakcija laikosi nuostatos, kad kiekviena istorija, patekusi į laikraščio puslapius, jau yra vertybė. Kiekvienas žmogus, ieškojęs, rašęs ir siuntęs mums aprašytas istorijas, nusipelnė didžiausios pagarbos.

Kompetentinga komisija, sudaryta iš įvairių sričių specialistų, kultūros pasaulio atstovų, iš penkių kategorijų nominantų atranka geriausiuosius - jie ir tampa metų nugalėtojais. Tarp jų - ir didžiausio skaitytojų palaikymo sulaukusi nominacija.

Vilniaus miesto rotušėje nugalėtojams bus įteikiamos specialiai šiam projektui skulptoriaus Viktoro Tunkevičiaus sukurios statulėlės „Šakelė“.

Kiekvienam nominantui įteikiamas Garbės raštas ir dienraščio „Respublika“ prenumerata, o kiekvienam rašiusiajam - Padėkos raštas ir dienraščio „Respublika“ prenumerata. Renginyje apibendrinamas metus trukęs projektas, kuriame galėjo dalyvauti kiekvienas Lietuvos žmogus.

„Nacionalinių vertybių“ apdovanojimų vakarą paskelbiami penkių nominacijų nugalėtojai:

„Žmogus amžininkas“;
„Žmogus - istorinė asmenybė“;
„Reiškinys, garsinantis Lietuvą“;
„Istorinis faktas“;
„Dailtas - objektas, garsinantis Lietuvą“;
„Respublikos“ skaitytojų balsas“;
„Zonta International“ balsas.

Šiandien pristatome pirmąją pusę pretendentų į nacionalines vertybes. Pretendentų sąrašo tęsinio „Respublikoje“ ieškokite kitą savaitę.

KOVO 28 D. ROTUŠĖJE VYKS APDOVANOJIMAI

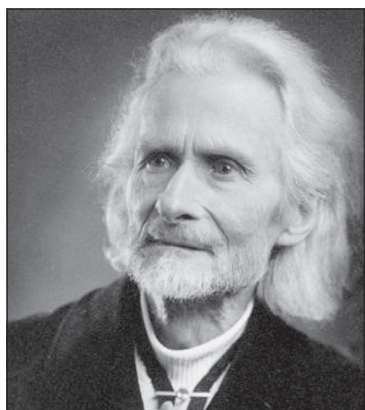
Į apdovanojimų vakarą nuoširdžiai kviečiame visus 2013 metų projekto dalyvius.

Tel. pasiteirauti (+370-682) 16-558.

Balsuokite už pasirinktą nacionalinę vertybę

1 Alfonso Gilvydis 1919-1936 m. buvo vienas aktyviausių panevėziečių, sugebėjęs tapti Seimo vicepirmininku.

3 2013 m. kovo 22 d. sukako 145 metai, kai gimė **Vilhelmas Storosta-Vydūnas**, dramaturgas, publicistas, filosofas. Jis mirė 1953 m. vasario 20 d. toli nuo Lietuvos. Vydūno asmenybė ir kūryba ryškiai atspindi tragišką Mažosios Lietuvos likimą. Mes iki šiol negalime gerai suprasti šio krašto ir jame kūrusių asmenybių vaidmens.

5 Viena iškiliausių Sūdumos krašto asmenybių yra tautos didžiavirys, varpininkas **Jonas Kriaučiūnas**. Jis buvęs žymus draudžiamosios spaudos darbuotojas, tautos atgimimo žadintojas, visuomenininkas ir politinis kalnys.

7 Vasario 16-osios Nepriklausomybės Aktas - svarbiausias XX amžiaus Lietuvos valstybės dokumentas, ilgamečio Lietuvos žmonių siekio gyventi nepriklausomoje ir demokratinėje valstybėje išraiška.

9 S. Dariaus ir S. Girėno testamentas: „Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drąsesnių žygių. Būtinai reikia ir jos sūnams prisidėti prie bendro darbo - tirti dar mažai žinomas Žemių Atlanto vandenyno oro sroves, taip pat naujai išrastas navigacijos būdus ir priemones pritaikyti kasdieniniams reikams...“

11 Jau aštuoniolikmetis **Petras Motiekaitis** skraido mokomaisiais lėktuvais, dalyvauja tarptautinėse varžybose. Ne veltui jis laikomas aviamodeliavimo pradininku Lietuvoje. P.Motiekaitis visą gyvenimą savo aviamodeliais bei jų skraidymo galimybėmis garsino Lietuvą.

2 Albertas Zalatorius (1932-1999) - vienas ryškiausių XX amžiaus antrosios pusės lietuvių literatūrologų, plačiai žinomas kaip talentingas ir savitas literatūros mokslo pirmėivis.

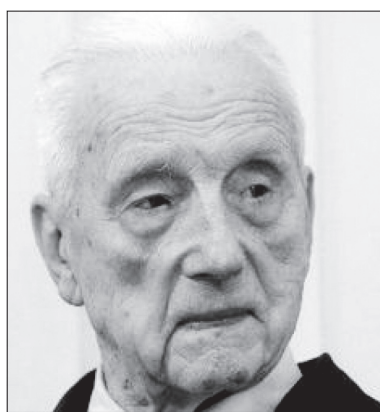
4 Salvinijos Giedrimienės gobelenai įvertinti prestižinėse tarptautinėse parodose, ji - Lietuvos valstybinės premijos laureatė. Už „Kryžiaus kelio“ stočių ciklą ir „Prisikėlimą“ apdovanota LDS auksiniu ženkliu.

6 Garsus Panevėžio krašto muzikas **Felixas Svirskis** gimė 1899 m. lapkričio 20 d. Panevėžio apskrityje. 1930 m. baigė Klaipėdos konservatoriją. Jam suteiktas muzikos mokytojo cenzas. F.Svirskis pagarsėjo kaip puikus muzikos mokytojas. Vadovavo Panevėžio mergaičių chorui, šaulių remėjų chorui. Po karo dirbo Panevėžio muzikos mokykloje, vėliau muzikos technikume. Dėstė labai daug specialybių.

8 Kunigas **Antanas Mackevičius** - žymus dvasininkas, pamokslininkas, vienas pagrindinių 1863 metų sukilimo vadų. Jo gyvenimo kelias buvo grįstas idealizmu, tikėjimu tautos laisve, krikščioniškomis vertybėmis.

10 „Ant stalo gulėjo profesorius **Antano Kudzio** sudarytas penkiakalbis (!) Statybos terminų žodynas ir prabangiai išleista enciklopedija, prieš kelias dienas atkeliavusi iš Didžiosios Britanijos Kembridžo universiteto: „2000 XXI a. iškiliausių intelektualų“. Atsiverčiu „K“ raidę ir susirandau mokslininko pavardę“, - sako žurnalistė, prieš pradėdama interviu.

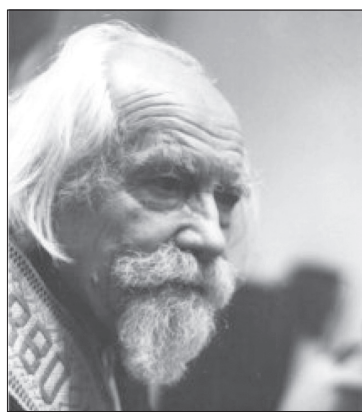

12 Būsimasis generolas **Pranas Tamašauskas** gimė 1878 metais balandžio 13 dieną Kretingos apskrityje. 1902 m. baigė Vilniaus pėstininkų karo mokyklą. 1918 m. stojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Nemažai prisidėjo, kad Anglija 1919 m. rugsėjį pripažintų Lietuvos Nepriklausomybę.

Organizatoriai:
RESPUBLIKA

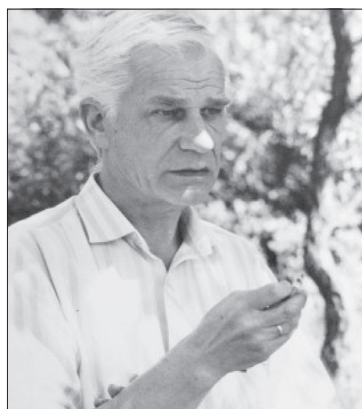
Rėmėjai

13 Vargu ar surastume tarp tautiečių tokį žmogų, kuris per savo 89-erius gyvenimo metus būtų aplankęs 75 valstybes, bendravęs su 120 tautų žmonėmis, patyręs atradimų ir praradimų, išgyvenęs tremtį, o grįžęs į Vilnių gyvenęs kukliai ir toliau tęsęs savo pasirinktą šviečiamąją misiją. Toks žmogus buvo **Antanas Poška** (1903-1992).

15 Mūsų žemė - didžiausia nacionalinė vertybė po žmonių. Visuomenininkas, profesorius, agrarinių mokslų daktaras **Antanas SVIRSKIS** įsitikinęs, kad išgelbėti **kaimą** dar galime, tik reikia pasitelkti protą, mokslą ir nubrėžti Lietuvos viziją.

17 Ar dažnas teatro, televizijos režisierius svajoja vaizdais įkūnyti mūsų klasikinę literatūrą, juoba sukurta praėjusio amžiaus pirmojoje pusėje ar dar anksčiau? Tad verta plačiau pristatyti ištikimą ypač klasikinės lietuvių literatūros gerbėją, televizijos režisierių **Vidmantą Bačiulį**, pastačiusį ne vieną vaidybinių filmą.

19 **Jonas Maciauskas** kunigu buvo įšventintas 1901 metais sausio 25 dieną. Panevėžyje suorganizavo Šv.Stanislavo parapiją. Jo iniciatyva buvo pastatyta klebonija ir koplyčia. Čia jis ir laikydavo pamaldas, čia rūpinosi Šv.Stanislavo bažnyčios statyba.

21 Šmet sukan-ka 150 metų, kai gimė vaikų rašytojas, pedagogas, publicistas, kultūros veikėjas **Pranas Mašiotas**. Visas jo gyvenimas ir veikla buvo paskirta lietuvių puoselėjimui. Simboliška, kad ir rašytojo gyvenimo pradžią, ir pabaigą žymi kartinės Lietuvos datos: gimė - 1863 m. sukilimo, metais, o užgeso kartu su nepriklausoma Lietuva - 1940 m.

23 Pavažiavęs nuo Druskininkų Latėžio link kelis kilometrus, pamatai medinę rodyklę „Drožinių ekspozicija“, kuri veda į Naujasodės kaimą esančią **Antano ir Onutės Česnulių** sodybą. Auksinių rankų meistras Antanas Česnulis čia 30 metų kuria nepakartojamus ir didelių stebuklų, prakalbina medį, kuris tampa kryžiais, stogastulpiais, skulptūromis, sakmėmis ir legendomis...

14 „Budėkite tad, nes nežinote nei dienos, nei nakties, nei valandos...“ - šie Kristaus žodžiai buvo paskutiniai, ištarti kunigo, vienuolio, poeto **Jurgio Tilvyčio Žalvarnio**. Jis buvo vienas aktyviausių ir labiausiai vertinamų Panevėžio dvasininkų. Jis paliko 8 poezijos ir religinės literatūros kūrinius, žinomas ir kaip ateitininkų, blaivininkų ir kitų organizacijų himnų autorius.

16 **Jonas Variakojis** gimė 1892 m. gegužės 20 d. Biržų apskrityje. 1918 m. krašto apsaugos ministro įsakymu paskirtas Panevėžio srities apsaugos būrio vadu, pradėjo telkti savanorius į Lietuvos kariuomenę. Apibūdinamas kaip gilaus proto ir išsilavinęs žmogus, palaikantis gerus santykius su karininkais.

18 Vykstant kovoms dėl Lietuvos nepriklausomybės **Jurgis Elisonas** irgi aktyviai įsitraukė į Lietuvos laisvės kovą. 1919-aisiais jis tapo vienu iš Lietuvos aviacijos kūrėjų. Aviaciją reikėjo kurti sudėtingomis sąlygomis. Karo aviacija suvaidino nemažą vaidmenį vaduojant Panevėžio miestą 1919 metų gegužę.

20 **Stasys Matjō-šaitis-Esmaitis** gyveno ir dirbo sudėtingu, bet kartu ir istorinių įvykių turtingu XIX a. pabaigos ir XX a. pirmos pusės laikotarpiu. Gimė 1877 metais Veiverių valsčiuje, Kraujūčių viensėdyje. Veiverių mokytojų seminarijoje įgijo pirmuosius pedagoginio darbo įgūdžius, susipažino su pedagogikos teorija.

22 Kai įsigilini į **Petro Rusecko** biografijos faktus, negali atsistebėti, kiek daug jis spėjo nuveikti, kokia plati buvo jo veiklos sfera. Bet tada, sunkiais tautos atgimimo ir savosios valstybės kūrimo laikais, tai buvo natūralu ir būtina: tokių aktyvių ir atsidavusių kovotojų už mūsų tautos teises buvo nedaug, todėl kiekvienas turėjo dirbti už kelis - kitaip nepriklausoma Lietuva pasaulio žemėlapyje ir nebūtų atsiradusi.

► Pretendentų sąrašo tęsinio „Respublikoje“ ieškokite kitą savaitę

Balsuoti galite iki š.m. kovo 1 d. paštu:
„Nacionalinių vertybių rinkimai“. A.Smetonos g.2, Vilnius LT-01115, arba
www.respublikosvertysbes.lt.

► Visi pretendentai

1. **Alfonso Gilvydis** - tarpukario Seimo vicepirmininkas
2. **Prof. Albertas ZALATORIUS** - literatūrologas
3. **Vilhelmas STOROSTA-VYDŪNAS** - dramaturgas, publicistas, filosofas
4. **Salvinija GIEDRIMIENĖ** - dailininkė, menininkė
5. **Jonas KRIAUCIŪNAS** - varpininkas, visuomenininkas
6. **Felixas SVIRSKIS** - pedagogas, muzikas
7. **VASARIO 16-osios NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTAS**
8. **Kunigas Antanas MACKEVIČIUS**
9. **S.DARIAUS ir S.GIRĖNO TESTAMENTAS** - „Mes skrisime į Lietuvą!“
10. **Profesorius Antanas KUDZIUS** - mokslininkas
11. **Petras MOTIEKAITIS** - aviamodeliavimo pradininkas
12. **Generolas Pranas TAMAŠAUSKAS**
13. **Antanas POŠKA** - keliautojas, antropologas
14. **Jurgis TILVYTIS-ZALVARNIS** - kunigas, poetas
15. **KAIMAS** - Lietuvos vertybė
16. **Jonas VARIAKOJIS** - Nepriklausomybės kovų dalyvis
17. **Režisierius Vidmantas BACIULIS**
18. **Jurgis ELISONAS** - aviacijos pradininkas, pedagogas, publicistas
19. **Jonas MACIEJAUSKAS** - vienas Panevėžio katedros statytojų
20. **Stasys MATJŌŠAITIS-ESMAITIS** - tarpukario pedagogas
21. **Pranas MAŠIOTAS** - vaikų rašytojas, pedagogas, publicistas
22. **Petras RUSECKAS** - knygnešys, savanoris, istorikas
23. **Antano ir Onutės ČESNULIŲ** skulptūrų ir poilsio parkas
24. **Brolija „Lapteviečiai“**
25. **Vienaragių šilas**
26. **Medininkų pilis**
27. **Povilas MATAITIS** - lietuvių folkloro teatro režisierius
28. **Jonas AUKŠTUOLIS** - pirmasis Lietuvos pasiuntinys Švedijoje
29. **Lietuvinė NAKTIZIEDĖ** (Silene lithuanica)
30. **Danielius VATELIS-BRIDIS** - Lietuvos partizanų Vyčio apygardos vadas
31. **Eduardas TURAUSKAS** - žemaitis nuo Endriejavo
32. **Broliai Kazys, Jonas ir Liudvikas BALTUŠNINKAI** - Vyčio apygardos partizanai
33. **Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Kęstučio Panevėžio SKAUTŲ DRAUGOVĖ**
34. **Emilija PLIATERYTĖ** - karžygė, Lietuvos Žana d'Ark
35. **SKIETAS**, audimo meistrai SKIETININKAI
36. **Juozas MILAŠIUS** - muzikas, mokytojas, dainų autorius.
37. **Simonas DAUKANTAS** - pirmasis lietuvių istorikas
38. „**MISIJA SIBIRAS**“ - jaunimo pilietiškojo patriotiškumo mokykla
39. **Jokūbas ŠIMKEVIČIUS** - daktaras, mokslininkas
40. **Kazimieras STASIULEVIČIUS** - muzikos mokytojas
41. **Trečioji šiaurės Lietuvos LAISVĖS ARMIJOS APYGARDA**
42. **Antanas POČIUS** - mokytojas giesmių ir dainų autorius
43. **Lionginas ABARIUS** - pedagogas ir kompozitorius
44. **Stasė NIŪNIANAITE** - Žemaitijos šviesuolė
45. **Antanas JUŠKA** - mokytojas